

Stockholms kommun

Rektorn vid Smedshagsskolan

Beslut för grundskola

efter riktad tillsyn av
Smedshagsskolan
i Stockholms kommun

Tillsyn i Smedshagsskolan

Skolinspektionen genomför en riktad tillsyn av bedömning och betygssättning under hösten och vintern 2012. Vid den riktade tillsynen besöker Skolinspektionen Smedshagsskolan i Stockholms kommun.

Smedshagsskolan besöktes av Skolinspektionen den 12 december 2012.

Fakta om skolan

Smedshagsskolan är en kommunal grundskola som omfattar förskoleklass och årskurs 1-9. Vid tiden för tillsynsbesöket går 289 elever i skolan. Skolan har tre pedagogiska arbetslag som leds av var sin arbetslagsledare. Rektorn, den biträdande rektorn, arbetslagsledarna, två utvecklingsledare samt skolans motivationscoach utgör skolans ledningsgrupp. Sammanlagt undervisar nio lärare i ämnena engelska, matematik och svenska i årskurs 7-9 i skolan.

Skolinspektionens omrättning av nationella prov

Skolinspektionen har rättat om 2011 års nationella ämnesprov i engelska för årskurs 9 i Smedshagsskolan. För delprov B, *Läsa och förstå*, rättades totalt 19 prov om. Av dessa avvek ett prov negativt från ursprungs rättningen. Det vill säga, Skolinspektionen tilldelade ett av proven ett lägre betyg än ursprungs rättaren gjorde. Tre av de omrättade proven fick ett högre betyg än vid ursprungs rättningen när de rättades om. Av de omrättade proven fick 15 prov samma betyg som vid ursprungs rättningen.

För delprov C, *Skriver*, rättades totalt 19 prov om. Av dessa avvek tre prov negativt från ursprungs rättningen. Det vill säga, Skolinspektionen tilldelade tre av proven ett lägre betyg än ursprungs rättaren gjorde. Åtta av de omrättade proven fick ett högre betyg än vid ursprungs rättningen när de rättades om. Av de omrättade proven fick åtta prov samma betyg som vid ursprungs rättningen.

Relationen mellan nationella ämnesprov och slutbetyg

Relationen mellan nationella ämnesprov och slutbetyg på Smedshagsskolan redovisas i sin helhet på Skolverkets webbplats för information om skolornas kvalitetsarbete och resultat, <http://sir.is.skolverket.se/>.

Nationell statistik angående relationen mellan nationella ämnesprov och slutbetyg i årskurs 9 för läsåret 2011/2012 visar att 21,1 procent av eleverna hade ett högre slutbetyg än provbetyg i svenska. Det är högre än för riket där 14,6 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg jämfört med provbetyget. Läsåret in-

nan hade 10 procent av eleverna ett högre slutbetyg än provbetyg i svenska. För riket var motsvarande siffra 15,9 procent.

I matematik visar samma statistik (läsåret 2011/2012) att andelen elever i Smedshagsskolan som fick ett högre slutbetyg än provbetyg var 20 procent. Det är lägre i jämförelse med riket som helhet där motsvarande siffra var 25,6 procent. Läsåret 2010/2011 fick 15,8 procent av eleverna ett högre slutbetyg än provbetyg, vilket är lägre än genomsnittet i riket som var 27,4 procent.

Av den nationella statistiken framgår att 52,6 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg än provbetyg i engelska läsåret 2011/2012, vilket kan jämföras med riket där 7,8 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg än provbetyg. Läsåret innan fick 15 procent av eleverna ett högre slutbetyg än provbetyg i engelska. För riket var motsvarande siffra 7,1 procent. Inga av Smedshagsskolans elever fick ett lägre slutbetyg än provbetyg läsåret 2011/2012. För riket som helhet är motsvarande siffra 6,1 procent. Läsåret 2010/2011 fick 5 procent av eleverna i Smedshagsskolan ett lägre slutbetyg än provbetyg i engelska. För riket som helhet var motsvarande siffra 8 procent.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen har granskat hur Smedshagsskolan arbetar för en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning. Tillsynen har visat att detta arbete behöver förbättras. I den riktade tillsynen har Skolinspektionen följt den process kring bedömning och betygssättning som skollagen åsyftar, närmare bestämt att *planera för bedömning, att bedöma och sätta betyg samt att följa upp bedömningen och betygssättningen*. Av utredningen framgår att skolan behöver förbättra sitt arbete inom samtliga av processens delområden.

Tillsynen visar att Smedshagsskolan har problem med bristande likvärdighet när det gäller bedömning och betygssättning. Exempelvis skiljer det mellan olika lärare på vilket sätt de arbetar med planering för bedömning och det är inte alltid tydligt för eleverna på vilka grunder de blir bedömda.

Vidare framkommer av granskningen att vissa lärare har goda möjligheter till samverkan i vardagen, då skolan har en uttalad ambition att ha två lärare i varje klassrum. Vid sådana tillfällen ges goda möjligheter att samverka kring elevernas kunskapsutveckling och i bedömningen av deras prestationer. Lärarna arbetar dessutom i ämneslag där de ges möjlighet att diskutera bedömning och betygssättning. Dock framgår av granskningen att det i vissa ämnen, exempelvis i matematik och engelska, saknas fungerande rutiner för regelbundna och strukturerade samtal mellan lärare kring bedömning och betygssättning. Det sker heller inte någon sådan samverkan med andra skolor i kommunen.

Rektorn uppger att de har gjort försök att samverka med andra skolor utan att det blivit så mycket av det. Vid faktagranskningen framkommer att skolans ledningsgrupp beslutat att samverkan kring bedömning och betygssättning av nationella prov ska anstå läsåret 2012-2013.

Smedshagsskolan behöver även förbättra sitt arbete med att följa upp bedömning och betygssättning. Tillsynen har visat att rektorn och lärarna regelbundet följer upp elevernas resultat på individnivå. Av tillsynen framkommer att rektorn och lärarna inte systematiskt analyserar betygssättning och bedömning på grupp- eller skolenivå. Exempelvis framkommer i intervjuerna att någon djupare analys av orsakerna till avvikelser mellan provbetyg och slutbetyg inte görs. Analyser och diskussioner kring likvärdig betygssättning görs inte på ett strukturerat och medvetet sätt vilket innebär att rektorn saknar underlag för att kunna bedöma huruvida betygssättningen i Smedshagsskolan är likvärdig.

Av granskningen framkommer att skolan har ett pågående utvecklingsarbete med fokus på elevernas kunskapsutveckling. Som en del i detta arbete har en person i ledningsgruppen och skolans specialpedagog fått ett övergripande ansvar för de nationella proven i årskurs 9 med syfte att avlasta lärarna och bidra till mer likvärdiga bedömningar. Smedshagsskolan uppfyller dock inte de krav som författningarna ställer på arbetet för en likvärdig bedömning och betygssättning. Rektorn och lärarna behöver fortsätta arbeta med att försäkra sig om att bedömning och betygssättning av elevernas kunskaper blir så likvärdig och rättvis som möjligt.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stockholms kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska **senast den 21 april 2013** redovisas för Skolinspektionen.

Planera för bedömning och informera

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med att planera för bedömning och informera.

- Se till att eleverna informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen.

Motivering

Enligt skollagen ska eleverna informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen.

Enligt rektorn och lärarna är undervisningen organiserad i sex arbetsperioder, så kallade boxar. För varje box finns enligt lärarna en pedagogisk planering i varje ämne som utgår från en gemensam mall. I den pedagogiska planeringen anges förutom centralt innehåll och arbetssätt vilka förmågor som eleven ska utveckla och hur dessa ska bedömas utifrån läroplanens kunskapskrav. Skolinspektionen har tagit del av sådana dokument för bland annat ämnena svenska och engelska. Dock framgår av elevintervjun att det varierar mellan lärarna på vilket sätt dessa planeringar används. Det finns lärare som går igenom planeringarna noggrant och förvissas sig om att eleverna förstår vad de ska bli bedömda på och på vilket sätt bedömningen ska gå till. Andra lärare delar ut planeringarna utan att förvissa sig om att alla förstår. Om något är oklart är det upp till eleverna själva att fråga läraren menar eleverna.

Enligt lärarna sker en kontinuerlig bedömning av elevernas kunskaper där eleverna får reda på var de befinner sig i sin kunskapsutveckling och vad de behöver utveckla för att nå längre. Eleverna uppger dock att de inte alltid känner till på vilken grund de blir bedömda och att betygen ofta kommer som en överraskning när läraren samtalar med dem om deras prestationer. Rektorn uppger vid faktagranskningen att arbetet med skolans pedagogiska planeringar är ett pågående utvecklingsområde.

Tillsynen visar att eleverna inte alltid informeras om de grunder som tillämpas vid betygssättningen. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 15 § skollagen.

Bedöma och sätta betyg**Bedömning**

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med att bedöma och sätta betyg.

- Se till att läraren samverkar med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen.
- Rektorn ser till att skapa förutsättningar för lärarnas arbete med likvärdig bedömning och betygssättning.

Motivering

Av läroplanen framgår att lärarna ska samverka med andra lärare i arbetet med att nå utbildningsmålen. Av skollagen framgår vidare att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med författningarna.

I intervjun med rektorn framkommer att det finns en uttalad ambition att vara två lärare i klassrummet samtidigt. Förutom den undervisande läraren finns ytterligare en lärare med, som ibland, men inte alltid, har utbildning i ämnet. Exempelvis arbetar svenskläraren och läraren i svenska som andraspråk på detta sätt i årskurs 9. Enligt lärarna innebär det möjligheter att regelbundet samverka kring bedömningen av elevernas prestationer tillsammans med en kollega som delar samma erfarenhet.

Vidare framkommer av intervjuerna med rektorn och lärarna att man också arbetar i ämneslag. Under en timme varje vecka ges lärarna möjlighet att diskutera ämnesspecifika frågor, såsom exempelvis bedömning och betygssättning, tillsammans med sina ämneskollegor. Av intervjun med lärarna framkommer dock att formerna för ämneslaget i matematik är oklara och att ämneslaget i engelska inte träffas kontinuerligt. Därmed ges inte alla lärare förutsättningar att på ett strukturerat sätt diskutera bedömning och betygssättning i syfte att säkerställa en likvärdighet i bedömningarna av elevernas kunskaper. Skolinspektionen vill i detta sammanhang betona rektorns ansvar när det gäller att skapa förutsättningar för lärarnas arbete med likvärdig bedömning och betygssättning.

Vid faktagranskningen uppger rektorn att han inte delar bilden av att lärarna inte träffas regelbundet och arbetar med bedömning och betygssättning. Rektorn uppger bland annat att ämneslaget i engelska träffas varannan vecka. Av tillsynen framkommer dock att det är oklart för personalen på skolan huruvida dessa träffar genomförs regelbundet i alla ämneslag. Vidare uppger rektorn vid faktagranskningen att han genomfört en rad stödåtgärder för ämneslaget i matematik. Bland annat har de fått handledning i att skriva pedagogiska planeringar, i genomförande av ett språkutvecklande arbetssätt och i frågor kring betyg och bedömning.

Av intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att det saknas samverkan med andra skolor kring bedömning och betygssättning. Enligt lärarna är det svårt att kunna värdera de egna bedömningarna utan att kunna jämföra hur de eventuellt skiljer sig från hur andra lärare gör. Samverkan med andra skolor kring bedömningsfrågor vore enligt lärarna därför önskvärt. Rektorn uppger att försök har gjorts att samverka med andra skolor på detta sätt, men utan att arbetet kunnat upprätthållas.

Av granskningen framgår att Smedshagsskolan har upprättat gemensamma rutiner för hantering av de nationella proven i årskurs 9. Syftet är enligt rektorn att avlasta lärarna och bidra till likvärdiga bedömningar. En person i ledningsgruppen samt specialpedagogen har i uppgift att ansvara för förberedelse och efterarbete kring de nationella proven. De är båda utbildade lärare i bland annat svenska. I intervjun framkommer att de förutom förberedelse och efterarbete ansvarar för att rätta de delar av de nationella proven som, enligt vad de själva uppger, inte kräver ämneskompetens, dvs. de delar som har kryssalternativ. Rektorn uppger vid faktagranskningen att de två ansvariga personerna finns med i samtliga rättningsprocesser. I ämnen där de saknar ämneskompetens, dvs. matematik, naturorienterande ämnen och engelska, finns alltid minst en ämneslärare med i bedömningen.

Skrivdelarna i svenska och engelska, liksom problemlösningssdelen i matematik rättas dock av lärarna själva. I detta arbete uppger lärarna att de för de nationella proven ansvariga personerna kan fungera som bollplank i de fall lärarna är osäkra på någon bedömning. Enligt en av svensklärarna rättar de alltid det skriftliga delprovet gemensamt i ämnesgruppen och diskuterar sådant de känner sig osäkra på. I engelskan gör de på liknande sätt. Dock framkommer vid lärarintervjun att det finns lärare i matematik som sitter ensamma och rättar de nationella proven utan att samverka med andra lärare kring bedömningarna. Några lärare menar att det kan vara svårt att vara helt objektiv i rättningen av de egna eleverna och att det vore en fördel med avidentifierade prov för att uppnå en större likvärdighet.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister i att bedöma och betygssätta eleverna i Smedshagsskolan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 10 § och 3 kap. 14 § skollagen, Lgr11 2.1 Kunskaper.

Följa upp bedömning och betygssättning

Bedömning

Stockholms kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet med att följa upp bedömning och betygssättning.

- Rektorn ansvarar för att det bedrivs ett kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen.

Motivering

Enligt skollagen ska varje skolenhet systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och övriga

föreskrifter uppfylls. Av skollagen framgår också att rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med författningarna.

Enligt rektorn och lärarna framgår att elevernas resultat regelbundet följs upp på individnivå. Dock framgår av intervjuerna med lärarna att någon analys på grupp- eller skolnivå av exempelvis skillnader mellan provbetyg och slutbetyg inte görs. Lärarna uppger att de skickar uppgifter om relationen mellan slutbetyg och provresultat till de personer som ansvarar för de nationella proven, men att de själva inte diskuterat eller analyserat vad skillnaderna kan bero på. Av Skolverkets nationella statistik framgår att resultaten på de nationella ämnesproven varierat mellan olika år i jämförelse med resultatet för riket. Till exempel fick 52,6 procent av eleverna ett högre slutbetyg än provbetyg i engelska läsåret 2011/2012, vilket är en skillnad mot läsåret 2010/2011, då 15 procent av eleverna fick ett högre slutbetyg än provbetyg. För riket som helhet fick mellan 7 och 8 procent ett högre slutbetyg än provbetyg de aktuella åren.

Enligt lärarna kan skillnaden mellan provbetyg och slutbetyg bero på att eleverna känt sig stressade av provsituationen och därför presterat sämre än vad som motsvarar deras bedömda kunskapsnivå. Någon djupare analys av vad skillnaderna skulle kunna bero på i övrigt har inte gjorts enligt lärarna. Inte heller har rektorn analyserat hur betygssättningen generellt ser ut över tid eller huruvida avvikelserna mellan provbetyg och slutbetyg är systematiska. Skolinspektionen har inför tillsynen efterfrågat dokumentation kring skolans kvalitetsarbete som rör bedömning och betygssättning. I denna dokumentation saknas analys och uppföljning av skolans resultat på gruppnivå och över tid. Därmed finns få möjligheter att få syn på tids- eller skolspecifika faktorer som kan påverka likvärdigheten i betygssättningen. Exempel på sådana faktorer kan vara lärarnas syn på betydelsen av de nationella proven för slutbetygen, lokal bedömningskultur eller undervisningens genomförande. Rektorn saknar därmed viktiga underlag för förbättringar av verksamheten, vilket i sin tur innebär att rektorn inte kan ta det ansvar för en likvärdig och rättvis betygssättning på det sätt som författningarna kräver.

Skolinspektionen vill betona rektorns ansvar för att se till att resultat och betygssättning följs upp så att insatser kan vidtas för att garantera en likvärdig bedömning och betygssättning. Varje lärare har också ansvar för att analysera och följa upp likvärdigheten i den egna betygssättningen.

Sammanfattningsvis visar tillsynen att det finns brister i uppföljningen av bedömning och betygssättning. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Stockholms kommun föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

3 kap. 14 § och 4 kap. 4, 5 §§ skollagen, Lgr11 2.8 Rektors ansvar.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Enhetschef

Eva Lantéli
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om den riktade tillsynen

Allmänt om den riktade tillsynen

Skolinspektionen har, på regeringens uppdrag (regeringsbeslut U2011/6544/GV), i uppgift att årligen genomföra en viss central rättning av nationella prov inom grundskolan och gymnasieskolan. Syftet med en central rättning av nationella prov är främst att stödja en likvärdig bedömning och betygssättning av proven över landet. I uppdraget ingår också att "utifrån indikationer på betydande avvikelser när det gäller dels rättning av nationella prov, dels betygssättning på nationella prov och i ämnen och kurser, vidta lämpliga åtgärder inom ramen för sin tillsynsverksamhet."

Den riktade tillsynen av området bedömning och betygssättning är en del av detta uppdrag. Under vårterminen 2012 genomförde Skolinspektionen en omrättning av nationella prov från 2011. I anslutning till omrättningen gör Skolinspektionen under hösten och vintern 2012/2013 en riktad tillsyn av de skolor som uppvisar de största avvikelserna mellan skolans rättning och Skolinspektionens omrättning. Tillsynen fokuserar på huruvida skolan arbetar i enlighet med författningarna vad gäller en likvärdig och rättvis bedömning och betygssättning.

Tillsynen omfattar 20 skolor, varav tio är grundskolor och tio gymnasieskolor. Varje skola får efter tillsynsbesöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. I grundskolan ingår ämnen engelska och svenska i tillsynen. Inom gymnasieskolan granskas kurser i engelska, matematik och svenska. Resultaten från samtliga skolbeslut kommer att sammanfattas i en övergripande rapport som publiceras i slutet av februari 2013.

Skolinspektionens granskning avser inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolan. Granskningen fokuserar istället på i vilken utsträckning skolan, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar inom det granskade området som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga skolförfattningar. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som skolorna lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts.

Resultatet från omrättningen redovisas som negativ och positiv avvikelse. Negativ avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett lägre betyg än vad ursprungs rättaren har bedömt. Positiv avvikelse innebär att omrättaren bedömer att elevens svar motsvarar ett högre betyg än vad ursprungs rättaren har bedömt.

Den frågeställning som ska besvaras är följande:

- Arbetar skolan för en likvärdig betygssättning?